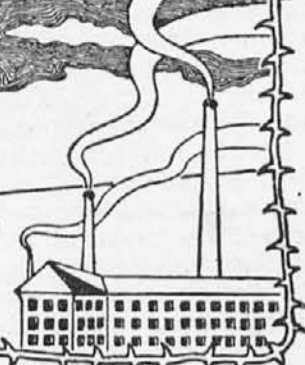




NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA



Izhaja vsak

← petek. →

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
← št. 2. →

Na očinina znaša:

celoletna . . . K 3.—

poluletna . . . „ 1.50

četrtna . . . „ 0.75

Posam. št. „ 0.10

Štev. 44. V LJUBLJANI, dné 4. oktobra 1907. Leto II.

limo, da bi naše delavske organizacije zvršile v Lincu sprejete sklepe.

Shoda se udeležuje 125 zastopnikov z Dunaja, Nižje- in Zgornje-Avstrijskega, Štajerskega, Koroškega, Kranjskega, Tirolskega, Češkega, Predarlškega, Moravskega in Slezije. Zborovanja se je udeležil tudi državni poslanec dr. Krek. Shod otvori Kunschak v imenu strankarskega vodstva s prisrčnim pozdravom. Za zgornjeavstrijsko krščansko-socialno delavstvo pozdravi shod Lunghamer, Izginil je razloček med katoliškim in krščansko-socialnim delavstvom. Zdaj smo vsi krščanski socialci. Upa, da izvede državnozbornsko zastopstvo krščansko-socialnega delavstva zahteve shoda. Za strankino vodstvo poročata nato Anderle. Vodstvo je imelo 25 sej, in sicer dve širši skupno z zastopniki ostalih narodnosti. — Štajerska ima 52 organizacij s 5135 člani. Učne tečaje je vzdrževalo 90 društev. Po poročilih 230 društev, se je priredilo 2550 shodov. — Nižje-Avstrijsko ima pet političnih društev s 7809 člani. V deželni zvezi je 34 društev z 18.546 člani, skupaj torej 26.345 oseb. Dasi je procentualno veliko socialnih demokratov, le malo napreduje strokovna organizacija. Delavsko šolo je pohajalo 40 oseb, izvedena je okrajna in mestna organizacija. Pri volitvah so postavili šest delavskih kandidatov. Izvoljena sta dva. — Zgornje-Avstrijsko je imelo leta 1906 organiziranih 6298 delavcev. Strokovnih skupin je 24 in 3 deželna tajništva. Pri volitvah so bili postavljeni trije delavski kandidati, eden je izvoljen. Katoliški delavski list ima 5000 naročnikov. — Na Solnograškem je 2000 organiziranih krščansko-socialnih delavcev. Tu je eno delavsko tajništvo in en poučni tečaj za 60 udeležencev. Shodov je bilo 183. — Štajerska ima 52 organizacij s 5135 člani. Obstojata dvoje tajništev; shodov je bilo 720. List »Delavec« ima 3000 naročnikov, v delavsko šolo so bili poslani štirje udeleženci in se je energično nadaljeval boj za volivno preosnovo. — Na Tirolskem je mnogokrat oviral organizacijo spor med krščanskimi socialci in konservativci. Kljub temu napreduje organizacija. Organiziranih delavcev je 5700 z dvema delavskima tajništvoma. — Predarlško ima eno delavsko tajništvo z 2400 organiziranimi delavci. Vezalci imajo lastno organizacijo s 1200 delavci in z lastnim tajništvom. »Delavski list« lepo napreduje. — Češka, ki je bila do zadnjega časa zaprta delavski organizaciji, ima

že 1200 organiziranih delavcev. — Na Moravskem je 86 delavskih društev. V deželni zvezi jih je 49. Članov ima 5700. Pri deželnozbornskih volitvah smo dobili 14, pri državnozbornskih volitvah pa 2300 glasov. — Število naših tkalcev je napredovalo v Sleziji, kakor tudi na Moravskem. — Koroška ima približno 800 naših organiziranih delavcev. — Splošno se toži zaradi nasilnega načina naših nasprotnikov. Ustanovilo se je mnogo novih društev in jih imamo do 1200. Proti splošni stavki se je vršila konferenca in smo izdali letak proti njej v 10.000 izvodih. — Volivni boj je dokazal, da je postalo krščansko-socialno delavstvo važni činitelj. Poseglo je uspešno krščansko-socialno delavstvo vmes tudi pri zadnji deželnozbornski volivni preosnovi na Nižjem-Avstrijskem. Veselimo se napredka in delajmo dalje. Poročilo obsega zgolj podatke o organizaciji nemških krščansko-socialnih organiziranih delavcev.

Poslanec Anderle poroča o računskem zaključku. Dohodkov je bilo 4835 K 61 h, stroški 3232 K 35 h, ostanek znaša torej 1603 K 26 h. Premoženje znaša 2103 K 26 h, volivni sklad pa 909 K 9 h.

Poslanec Kunschak poda nato parlamentarno poročilo. Izvaja: Da zamoremo podati parlamentarno poročilo, se moramo zahvaliti krščansko-socialni stranki, ki je nastopila energično za volivno preosnovo. Po volivni reformi je dokazala šele delavska organizacija svojo važnost. Da ima stranka 96 poslancev v državnem zboru, je predvsem zasluga delavcev. Volivni boj je pokazal zanimivo dejstvo, da je volivcev nasproti 511.000 socialnodemokratskim. Niso pa v to število všteti konservativni glasovi. S porazdelitvijo mandatov pa ne moremo biti tako zadovoljni, ker imamo med 96 poslanci le pet delavskih zastopnikov. Medtem ko smo se morali na Dunaju mnogokrat boriti za mandat v popolnoma delavskih okrajih, je postavila stranka na Zgornjem-Avstrijskem delavca Fuchsa kandidatom v kmečkem okraju. Veselo je, da ima stranka v zbornici predsednika in da so osamljeni socialni demokrati. Krščansko-socialna stranka je stavila 46 predlogov delavcem v korist, izmed njih 35 za državne uslužbenke. Brezštevilno je bilo intervencij pri ministrih, osrednjih oblastih in ravnateljstvih. Ker je tudi med Poljaki, Italijani in Slovenci mnogo krščanskih delavskih poslancev, je potrebna ustanovitev mednarodne zveze krščansko-socialnih delavskih poslancev, ki se ustanovi ob novem zasedanju. Poročilo se vzame na znanje.

O agitaciji in organizaciji je poročal Franc M. Bitner. Od zadnjega strankinega shoda se je pomnožilo število organizacij za 357. Izredno veliko je bilo shodov. Gorečnost glede na shode naj ne odneha. Govornik zahteva samostojne delavske politične organizacije. Potrebna je svobodna politična organizacija združenih somišljenikov.

Državni poslanec dr. K r e k pozdravi shod v imenu slovenskega krščansko-socialnega delavstva. Priporoča, naj skrbi strankino vodstvo, da se vrši že prihodnje leto shod vsega avstrijskega krščansko-socialnega delavstva. Se je sprejelo. To zborovanje naj bi bilo samostojno poleg strankinih shodov. Za naše gibanje bi bili potrebni mednarodni krščanski delavski kongresi. Načela, ki so se sijajno izkazala v krščansko-socialnem delavskem gibanju na

Listnica uredništva.

Listnica uredništva. Prijatelji dopisniki naj oprosté, ker nismo mogli objaviti danes njihovih dopisov. Objaviti smo morali velevažno poročilo o strankarskem shodu avstr. krščansko-socialnega delavstva v Lincu celotno, in to nam je zamašilo prostor. Naj bo danes naš list za enkrat bolj poučen in splošen. Prihodnjič spravimo samoobsebi umevno vse dopise v list. Pozdrav prijateljem dopisnikom in vsem naročnikom z željo, naj bi izvedli vse sklepe linškega shoda. Nam bi bilo pa najbolj všeč, ako naši bravci delujejo in izpeljejo tisti sklep linškega shoda, ki zahteva, da mora biti vsak organizirani delavec in delavka naročen na delavski list, ki je na Slovenskem. To izvedite in nikdar ne boste imeli prilike, da zaostane kak dopis. »Naša Moč« naprej — geslo.

Strankarski shod avstrijskega kršč.-soc. delavstva v Lincu.

Slovenski krščansko-socialni delavci in delavke imamo samostojno delavsko organizacijo. Svojo imajo tudi nemški krščansko-socialni delavci. Z njimi smo slovenski krščansko-socialni delavci glede na naše stanovske in verske zahteve edini. Zato se radi udeležujemo njihovih večjih shodov.

In tak je bil njihov sedmi strankarski shod, ki se je vršil 29. in 30. septembra v Lincu na Zgornjem Avstrijskem. Objavljamo kolikor je našemu listu mogoče, obširno poročilo in že-

Družba sv. Mohorja.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja šteje letos 79.146 udov, t. j. 2.833 manj od prejšnjega leta. Nazadovali smo torej, a vendar se je skupno število Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini. Številka v družbenih »zlatih bukvalah«, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, j enarastla od 267.194 na 273.535 torej je vpisanih 6.341 novih udov. 474.876 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 11.275.810 knjig. reci enajst milijonov, dvestopetinsedemdeset tisoč, osem sto in deset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd. Dne 25. septembra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali se bomo, da častiti

udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboj s knjigami po tej-le vrsti: 1. Amerika in Afrika, 2. Krška škofija, 3. Razni kraji, 4. Tržaška škofija, 5. Lavantinska škofija, 6. Ljubljanska škofija, 7. Goriška škofija. Čenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj-ko dobijo »avizo«, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. — Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti. One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim prej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora. O d b o r.

Nemškem, moramo i mi izvajati. Delavsko organizacijo smatram za radikalno demokratično krilo krščanskih političnih strank. To radikalno demokratično krilo oslabi samega sebe, če se izolira, slabi obenem krščanske stranke in škoduje krščanskemu svetovnemu naziranju. Danes že lahko govorimo o popolni politični skupnosti krščanskih delavskih organizacij in danes lahko že mirno izjavljamo, da ozdravi krščanska delavska organizacija našo nezdravo politiko. Ohraniti moramo duha svobode, ki bo vodil k zmagi naše organizacije. Nasilstvo ugonobi socialno demokracijo. Razpadla bo, ker ne priznava svobode posamezniku in skupinam. Glede na naše stališče nasproti cerkvi naglašamo, da popolnoma priznavamo hierarhijo, njene pravice in dolžnosti in da smo zvesti sinovi katoliške cerkve. A naglašati tudi moramo, da vmešavanje teh krogov v strogo stanovske zadeve zelo škoduje stanovskemu zastopstvu, cerkvi in krščanstvu. Če se oziramo na vse to in na svobodo v stanovskih skupinah, je gotovo, da nas dovede naše korakanje k zmagi. (Viharno odobravanje.)

Strudl želi, naj se vedno kaže na škodljivo uživanje alkohola.

O časopisju poroča poslanec Spalowsky. Glede na časopisje le konstatiram, da se je dvignilo delavsko časopisje. Dvignilo se ni delavsko časopisje zgolj po naročnikih, marveč tudi po vsebini. Delavski listi so napredovali od 19.800 na 50.900 števil. Za delavce izhaja še 40.500 drugih listov. Nenemških listov je 25.000. Skupno izhaja torej 116.400 števil delavskih listov. Delavskih časopisov je 6, strokovnih 5. Delavsko časopisje nima namena, da tekmuje krščanskemu dnevni časopisju. Zahteva, naj se obligatorično uvedejo delavski listi.

Zvečer dne 29. septembra je bil sijajno obiskan slavnostni komerz, na katerem sta govorila p. Gobele in Kunschak.

Dne 30. septembra je poročal državni poslanec dr. Janez Ev. Krek o kartelih. Izvajal je sledeče: Odpravili smo pač cunite in tiste rokodelske moistre, ki so imeli našite na svojih suknhah srebrne gube. Občinstvo pa ne izprevidi, da je boljše, ko gospodujejo namesto cinftov karteli in da vladajo povsod namesto rokodelskih mojstrov sinovi rodu Sem. Veliki kapital je podjarmil danes vse. Industrija je postala identična z lakoto za dobičkom in se je tako ugladila pot anarhiji. Vdinjal si je veliki kapital javno mnenje in birokracijo ter je zdušil vse združenje, naprteno proti velikemu kapitalu. Največje izrodke velekapitalističnega podjetništva kažejo karteli. Razdeljeni so na surovine, proizvajajo blaga in na konzium. Karteli imajo poleg svoje izvrstne organizacije tudi pomoč postavodaje. Dokazujejo nam to varstvene carine in pa železniška tarifna politika. Veliki kapital razume, da kaže osle državi ravno tako kakor velikemu občinstvu. Z izgovorom o riziku so znižali državni davek in obesili občinstvu drago blago. Dejansko nimajo kartelirana podjetja nobenega rizika, marveč neizpremenjeno rentno posest. Zasebna podjetja, ki tekmujejo s karteli, priprosto uničijo, ako se ne združijo z njimi. Tehniko, kakor visoko stoji, so karteli prostituirali in potlačili trgovca za agenta in za komisionarja. Mali obrtnik se opleni z dragimi surovinami in mora prenašati poleg neznosne konkurence še očitane konzumentov o predragem blagu. Govori se o blagodejnem vplivu kartelov, češ, da stabilizirajo delavske razmere. Le oglejmo si železno industrijo, ki je po kartelih opustošila cele pokrajine in je postalo brez dela na tisoče delavcev in prepričamo se o neresničnosti te trditve. Dela se na združevanje delavstva. Dejstvo pa je, da jako zadržujejo karteli delavsko združevanje. Proti kartelom se je poizkusilo nastopiti previdno seveda tudi v Avstriji. A vladna predloga iz leta 1897. v nikakem oziru ne zadostuje. Če pribijemo, da hočemo kaj storiti glede na omejitve kartelov, se moramo odločiti pred vsem, ali stojimo na stališču socializma ali zasebne lasti. V prvem slučaju pridemo do splošnega podržavljenja, v drugem do stroge javne kontrole. Podržavljenje nam dovede še večjo uradniško armado. To pa moremo le dopustiti, če bi se tudi zadostno skrbelo za delavca. Delo je javno opravilo in ne more biti stvar zasebnega dogovora. Seveda silijo karteli na podržavljenje, ker ni nobenega lastnika, marveč so le lastniki rent, ni podjetnikov, marveč so le špekulanti na dobiček. Vodstvo je v rokah uradnikov. V Avstriji nam manjka demokracije. Krščansko delavstvo ima nalogo, da vzgoji etično in demokratično našo družbo. Šele, ko se to zgodi, moramo pričeti s podr-

rist. Konečno oškoduje državo in konsumente žavljenjem, ker ima podržavljenje za predpogojo demokracijo. Pred vsem je potrebno, da se napravi postava o kartelih in pa kartelni urad. V kartelnem uradu naj bodo zastopani vlada, delavci, obrtniki in kmetje. Zato pa potrebujemo primernih organizacij, ki jih mora priznavati država. Predlaga resolucijo, ki se sprejme soglasno brez razprave in z velikim navdušenjem.

Prihodnja naloga delavske obrambene postavodaje v Avstriji. Poročevalec dr. Hemala predvsem naglašja, da je v 80. letih lepo pričeto delo katoliških socialnih politikov na socialno postavodajalnem polju popolnoma prenehalo, dasi je prebivalstvo prekoslej izkoriščano po brezvestnih špekulantih. Delavstvo pričakuje predvsem od pomoči od po enaki volivni pravici izvoljene zbornice. Glavni vzrok, da je napredovala socialna demokracija, je, ker sta država in postavodaja premalo skrbela za delavski stan. Zato zahtevamo, da prične državni zbor z delom na polju delavskega varstva. Govornik priporoča krepko krščansko strokovno organizacijo in konča: Ker se je pokazala socialna demokracija s svojim nasilnim in lahko-miselnim nastopom v državnem zboru, da ni za resno delo glede na delavsko varstveno postavodajo, bodo to morali storiti naši zastopniki kljub socialnim demokratom in kapitalistom.

Prihodnji strankarski shod. Sklene se, da se vrši prihodnji strankarski shod na Dunaju, na kar se zaključijo zborovanje.

SKLEPI VII. STRANKARSKEGA SHODA AVSTR. KRŠČANSKO-SOCIALNEGA DELAVSTVA V LINCU.

Sedmi strankarski shod avstrijskega kršč.-socialnega delavstva v Lincu se zahvaljuje dr. Luegerju glede na stališče, ki ga je zavzel v svojem predlogu, po katerem se naloži 100 milijonov kron kot osnovna glavica za ustanovitev starostne in invaliditete preskrbe. (Predlagatelj Carbek.)

Agitacija in organizacija. (Poročevalec Fr. M. Bittner.) Sedmi strankarski shod avstrijskega krščansko-socialnega delavstva priznava, da so se mnogi pristači v zadnjih dveh letih izkazali glede na agitacijo in organizacijo. Obenem pa opominja s posebnim ozirom na to, ker se je razširila voljvna pravica, naj ne opeša vnema, marveč naj še napreduje in naj se dela tudi izven volivne dobe. Osobito se priporoča: A. Agitacija. 1. Delavska izobrazba naj se pospešuje po predavanjih in po poučilih tečajih s posebnim ozirom in z zavračanjem mnogih obrekovanj in napadov na naše svetovno naziranje splošno in posebno še na našo stranko. 2. Vzgoje naj se somišljeniki k vztrajnosti in požrtvovalnosti. B. Organizacija. 1. Ustanavljajo naj se krščanska društva za delavke in delavce in krajevne skupine kršč. strokovnih društev povsod in naj se tudi snujejo organizacije poljedelskih delavcev in pa delavske mladine. 2. Napolitična delavska društva naj pristopijo deželnim in državni zvezi krščanskih delavskih društev. 3. Ojačijo naj se centrale po vnetem sodelovanju in z denarno podporo. Točno naj se plačuje strankarski davek. 4. Izvede naj se samostojna delavska politična organizacija po zaupnikih po krajih, okrajih, deželah in v državi. Po potrebi naj se ustanavljajo tudi delavska volivna društva. Strankino vodstvo se pozivlja, da prične takoj pogajanja z državnim strankinim vodstvom glede na preosnovno stranke z ozirom na to, da bo delavstvo primerno in pravično zastopano v volivnih odborih in v drugih zvezah.

Časopisje. (Poročevalec F. Spalowsky.) Sedmi strankarski shod pozdravlja znatni napredek krščansko-socialnega delavskega časopisja od zadnjega strankinega shoda. Dolžnost imajo somišljeniki in vodstva krščanskih delavskih organizacij, da pospešujejo delavsko časopisje. Krščansko-socialne delavske organizacije so dolžne, da se uvede obligatorična naročitev vsaj enega delavskega lista, da se inserirajo slavnosti itd. Prispeva naj se za tiskovni sklad. Vsako društvo imej vsaj en izvod »Christlichsocialer Arbeiterzeitunge«. Poročila o shodih naj bodo kratka, da se listi lahko pečajo s socialnimi dnevnimi vprašanji in pa s političnim izšolanjem krščansko-socialnega delavstva. Somišljeniki se pozivljajo, naj agitirajo neprestano za krščansko delavsko časopisje po vseh gostilnah in kavarnah, po tobačnih trafikah, kolodvorih in po drugih prodajalnicah. Vsak somišljenik se pozivlja, da kolportira krščansko delavsko časopisje po delavnicah, tvornicah in med znanci.

Karteli. (Poroča državni in deželni poslanec dr. Janez Ev. Krek.) Kapitalistično podjetništvo, omogočeno po liberalnem načelu svobodne konkurence, poizkuša iz čisto samoljubnih nagibov v svojo korist to načelo razbiti, ko ga pa hoče vzdržati nasproti delavstvu in nasproti konzumentom. Zato rabi podkupljivo časopisje, zlorablja svoj vpliv na birokracijo in razne postavodajalne in samoupravne zastope. Tehnični napredek si tako vsužnji zgolj za svojo polhlepnost po dobičkariji. Škoduje delavstvu, ker preprečuje izboljšanje gospodarskega položaja. Glede na produkcijo in na določitev cen monopolizira osobito potrebne stvari (n. pr. glede na rudarstvo, železno in sladkorno industrijo). Vsako tujo konkurenco prepreči, ker vpliva na tarifno politiko državnih železnic in s pogodbami z zasebnimi železnicami in ker izposluje carinsko varstvene odredbe v svojo korist odušurjenimi cenami. I. Glede na neposredni boj proti škodi po kartelih zahtevamo: a) Popolno koalicijsko svobodo delavstva; b) podržavljenje železnic; c) ljudstvu prijazno tarifno politiko; d) carinsko politiko, ki upošteva potrebe splošnosti. II. Za posrednoobrambo zahtevamo: a) postavo o kartelih, ki se naj strogo izpolnjuje; b) kartelni urad, v katerem naj bodo poleg vladnih zastopnikov tudi zastopniki obrtnega stanu, delavstva in kmetov. Kartelni urad imej vse potrebne pripomočke za uspešno kontrolo. Osobito mora imeti vpogled v knjige in v upravo karteliranih podjetij. Imej tudi pravico, da vodi vse preiskave glede na kartele.

Prihodnje naloge delavske postavodaje v Avstriji. (Poroča dr. Fr. Hemala, Dunaj.) Sedmi strankarski shod avstrijskega krščansko-socialnega delavstva pozivlja vse zastopnike kršč.-socialne reforme v državnem zboru, da naj nastopijo za energično nadaljevanje socialne postavodaje. Shod protestira proti dekorativni socialni politiki, kakoršna se kaže v zadnjih delavskih vladnih postavnih načrtih, ki so taki, da lahko širšo javnost prevarajo, da vlada ni voljna izvesti resne socialne reforme. Strankarski shod zahteva, naj razvije vlada dalekosežni socialno politični delavski program, ki se mora brezpogojno pečati s sledečimi točkami: Nujno je, da se ustanovi starostno in invaliditeto zavarovanje (ljudsko zavarovanje), preosnuje naj se bolniško in pa zavarovanje glede na nezgode, določi naj se maksimalni 10-urni delavnik v industriji in obrti, postavno naj se določi delavni čas v trgovini, uvede naj se osemurni maksimalni delavnik po rudnikih in plavžih in po zdravju škodljivih industrijah. Prepove naj se nočno delo ženskam in mladoletnim delavcem. Varstvena doba mladoletnih delavcev naj se določi z 18 in ne s 16 leti. Pomnože naj se obrtna sodišča, ki naj se razširijo v zedinjevalne urade. Ustanavljajo naj se trgovska sodišča. Izvede naj se proporcni način volitev v obrtna sodišča, bolniške blagajne in v blagajne glede na nezgode. Pomnože naj se obrtna nadzorništva. Obrtnemu nadzorništvu naj se pritegnejo tudi delavci, ženske in zdravniki. Ustanove naj se delavske zbornice kot interesna delavska zastopstva. Pravno varstvo za tarifne pogodbe. Preosnujejo naj se bratovske skladnice, zvišajo naj se provizije s prispevki države in rudnikov, bratovske skladnice naj se priklopijo ljudskemu zavarovanju.

Za tobačno delavstvo.

»Podporno društvo« in »Zveza avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva sta priredila v petek, obilno obiskan shod. Tovariš Čartar otvori zborovanje. Naznanja, da je društvo priredilo po zadnjem občnem zboru dva shoda, več sej, izlet na Bled, izročilo poslancu Gostinčarju eno spomenico in pa prošnjo za pometalke. Podeli nato besedo državnemu in dežel-nemu poslancu dr. Kreku, ki govori pričetkoma o društvenih zadevah in nasvetuje, naj bi se podaljšala za en teden karenčna doba pri izplačevanju bolniških podpor. Govornik govori nato o draginji. Od dveh strani si moramo ogle-dati draginjo. Obstoje karteli za premog, sladkor, petrolej. O kartelu za žganje ne govorim, ker čim dražje bi bilo, tem ljubše mi je. Tudi glede na sladkor obstoja najožja zveza med tistimi, ki ga prodajajo. Dolgo zimo imamo pri nas. Morebiti bi ne bila pri nas tako huda, ako bi se osušilo ljubljansko močvirje. Premog se draži od dne do dne. Nasproti tem oderuhom je edina pot podržavljenje. Država sama bi morala prodajati vse stvari brez dobička. A če to podržavi, se ne sme dati vso stvar v roko uradništvu. Saj vemo, kako so navajeni ti ljudje se klanjati in pozdravljati, kadar imajo kak shod bogataši. Na delavske shode jih pa ni. Zato je

potrebno, da se za slučaj podržavljenja ustanovi nad temi zavodi ljudsko nadzorstvo. Kmalu sicer uradništva ne bomo naučili, da čuti z ljudstvom. Saj vemo, da se tudi mlajši vol naučijo orati od starejšega vola. Zase in za svoje tovariše obljubim, da bomo stali brez strahu na strani ljudstva. Druge vrste pa podražuje trenutna špekulacija. Med te stvari spadajo: moka, kruh, meso. Glede na moko poročajo vsi časopisi, da je pšenice dovolj. A izgovarjajo se, da se prodajajo le slabše moke. Tu imamo opraviti z ringom ogrskih mlinov. Pomaga jim tudi borza. Danes imamo drago moko, a od te draginje nima kmet ničesar. Glede na meso omenjam, da je padla n. pr. na Krasu in na Goriškem cena živini za 30 gld. pri doraščeni govedi. A ne pozna se to nikjer za vinar. Vzrok draginje je, preveč imamo prekupcev in premalo zveze med onimi, ki kupujejo živila. V nemškem državnem zboru je predlagal svojčas Kanitz, naj bi se podržavila prodaja žita. Neki pek Till je pa predlagal, da naj se podržavi pekovska obrt. O podržavljenju prodaje živine še ni bilo čuti, pač pa so že nekatera mesta prevzela v svojo režijo prodajo mesa. Najgrše oderuštvo, ki je najtežje zadeti, je oderuštvo z živili. Lahko se sklene postava, a težko je dobiti lopove vun. Zrušiti se morajo konsumenti in mali kmetje. Le potom ljudskega gospodarskega združevanja je mogoča omejitev draginje. Pri tej stvari ne pomaga več posameznik. Potrebna je združitev. Pravijo, odprite meje, a imamo doma dovolj cenene živine. Žita tudi dovolj. Gre se samo za to, da iztrgamo žito in meso iz rok velikega kapitala. Prva in glavna stvar pa je: zveza konsumentov in proizvajalcev živil. (Živahno odobravanje.) Državni poslanec Gostinčar poroča o korakih, ki jih je storil zaradi tobačnega delavstva pri generalni direkciji. Zaradi premoga se mu je odgovorilo zanimalno. Zaradi težkoč oddaje premoga posameznim delavcem in pa skrb, da bi se ne škodovalo trgovcem premoga. O draginji mesa pravi, da se je živina pocenila, meso pa je v Ljubljani še vedno enake cene. Naša gospoda na magistratu nima smisla za ljudstvo in zanj ničesar ne stori. Končno opozarja zborovalce za smisel organizacije. Govornik ostro nastopi proti onim, ki lažejo o njem, češ, da drži s podraževalci živil. — Po Gostinčarju pravi dr. Krek: Tudi o meni so že trdili svoj čas po krivici socialni demokrati, da sem podražil moko. Koristi kmeta in delavca se dajo združiti. Oba stanu se morata boriti proti velikemu kapitalu. Brezvestno je hujskati stan proti stanu. Sprejmeta se nato resoluciji glede na draginjo živil in o prodaji premoga tobačnemu delavstvu po predlogu delavke Brate.

Na shodu sprejete resolucije se glase:

»Splošna in vedno rastoča draginja življenjskih potrebščin onemogočuje delavstvu v Ljubljani izhajati ob sedanjih zaslužkih. Nujna potreba je, da se plače splošno zvišajo. Današnji shod delavstva c. kr. tobačne tovarne v Ljubljani se v tem oziru obrača do visoke c. kr. generalne direkcije na Dunaju z prošnjo, da se plače in zaslužki tobačnega delavstva primerno draginji zvišajo.«

»Shod tobačnega delavstva v Ljubljani dne 27. septembra t. l. se obrača iznova na visoko generalno direkcijo c. kr. tobačne režije s prošnjo za oddajo premoga delavcem po režijskih cenah. Neznosna draginja premoga in izkoriščevanje prodajalcev pri vagi in ceni silijo delavstvo k temu koraku, kateremu na slavna generalna direkcija dobrohotno ustreže.«

»Neznosna draginja živil, osobito mesa in kruha v Ljubljani, onemogočuje pošteno eksistenco delavcem, ki so ravno v tem, draginjsko tako visoko stoječem mestu zelo slabo plačani. Žito se je po špekulaciji borzijanov trenutno podražilo ter pada sedaj že v ceni, toda podraženi kruh gotovo ne bode ceneji. Živina je radi slabe letine krme padla v ceni, meso v Ljubljani ima pa še vedno enake cene, mejtem ko se je v nekaterih mestih cena mesa znižala.«

Premog se je naenkrat podražil za 40 vin. pri sto kilogramih, tako, da ga revež več kupiti ne more. Pri tem pa nekateri brezvestni trgovci s premogom goljufajo ljudi z slabo vago. Navadno prodajajo premog v vrečah, ki so zelo debele in težke, posebno če so še mokre. Premog se vaga z vrečo vred in tako dobi kupec mesto 50 kilogramov le 48 kilogramov ali pa še manj. V tem oziru je treba nujne odpomoči v interesu kupujočega občinstva.

Današnji shod delavcev c. kr. tobačne tovarne se obrača do ljubljanskega mestnega magistrata, da po svoji oblasti, dolžnosti in moči skrbi za to, da se vsaj najpotrebnejše življenjske stvari ne bodo dražile ter da se vpelje stro-

ga kontrola prodajalcev premoga vsaj glede teže.«

Sklene se nato, da se podaljša karenčna doba pri izplačevanju bolniških podpor pri »Podpornem društvu« za en teden.

Novice. — V teku štirinajstih dni smo izgubile tri sodelavke. Prva, 19-letna Marija Drobtina, je izostala vsled slabega zdravja. V tobačni tovarni je bila tri leta. — Druga, Pavla Širnik, v cvetočih letih 20-letno dekle, je umrla. Članica »Podpornega društva« je bila štiri leta 10 mesecev. Podpore je dobila v letošnjem letu 48 kron. Precejšnje število delavk iz tobačne tovarne se je udeležilo pogreba v Št. Vidu nad Ljubljano. Zastava Marijine družbe jo je spremlila h grobu. Bila je Marijin otrok. Dekleta s prižganimi svečami so jo tudi spremile k zadnjemu počitku. Zapušča žalujočo mater in sestro. Mirno spavaj v hladnem grobu! — Tretja, šibka in rahlega zdravja, 20-letna deklica Franica Škrl, se je poslavljala od sodelavk tovarišic. V tovarni je bila tri leta. Podala se je onkraj za gore in onkraj za morje v Pittsburg v Ameriko. Sirotica je v dveh letih izgubila oba: dobrega očeta in skrbno mater. Njej velja go besede: Po širokem svetu sama, se ozira deklica. Želimo ji, da bi le srečno in zdrava dospela čez širno morje. Vse tri so članice »Podpornega društva«. I. oddelek za izdelovanje suhih smodk.

V črno knjigo moramo danes zapisati nadzorovalno osebo v rezilnici. Ne moremo si pomagati. Naš novi znanec zasluži, da pride enkrat vanjo. Nima sicer mnogo delavk pod seboj, a zato je pa ž njimi tembolj siten. Sekira, da je gorje. In pa dela tudi ne zna vrediti prav. V črno knjigo spada, ker kolne in ker klafa in tako žali delavke. Vedno se pritožuje pri adjunktju, da delavke postopajo. Seveda, če gre pa kakšna delavka po špeh zanj k vratarju in če tudi pol ure čaka nanj, je pa vse dobro. A ko bi le vpil in sitnaril, bi se že še potrpelo ž njim. Mož ima pa še to lepo navado, da nese na nos vsako malenkost uradniku, ki je s kaznimi zelo radodaren, kar dokazuje njegov navadni izrek: Bom kazen dal, bom kazen dal. Bom kazen dal in pa naš novi znanec naj se poboljšata, če ne prideta še večkrat v črno knjigo »Naše Moči«. »Bom kazen dal« je pa že itak naš stari znanec. Samo pazi naj na to, da se drži gotovih paragrafov, ki jih mora zastopiti, ker je gospod. Mi, ki nismo gospodje kakor on, vemo, da so gotove določene kazni, ki se ne smejo prekorčiti. Sploh pa izročimo oba, če se takoj ne izpametujeta, tja, kamor spadata: v državno-zborsko interpelacijo. Igral in norčeval se z delavstvom tudi vsegamogočni državni pravnik in sodnik Zedlich v eni osebi ne bo, ker tako nobel in komod tudi ne sme biti, da se mu ne ljubi pisati še kazenskega zapisnika.

Žensko delavsko vprašanje. Gospodinjske organizacije v deželnih okrajih z namenom, da bi bilo tudi žensko delo v velikem produktivno, in da bi se tako domače gospodarstvo povzdignilo, cvete najbolj v vzhodni in zahodni Prusiji po zaslugi gospe Böhm-Lamgarben. Nov pogled v organizacijo je nudil letošnji tretji občni zbor v Allensteinu. Na tem občnem zboru je ustanoviteljica in predsednica obdelovala sledeče: Kaj morajo gospodinje vedeti o ženskem gibanju? Da jim je to gibanje tako v duševno korist kakor v gospodarsko, to bi se lahko dokazalo s številkami. Lepa prilika, kjer lahko gospodinje na deželi pokažejo svojo delavnost, se nudi pri kurji reji in pri sadjarstvu. Tukaj je zveza gospodarskih gospodinjskih društev na deželi napravila nekaj izrednega, ker ni samo gospodinje vzpodbujala in poučevala ter jih seznanjala z novimi iznajdbami na polju znanosti in tehnike, temveč je centralizirala pred vsem prodajo in prevzela delo posamnika. V času, ko je obstajalo 17 prodajal, se je cenilo vse prodano blago na 365.400 mark in sicer je odpadlo na Kraljevi gradec 104.000 mark, na Allenstein 41.000 in na Gumbinen 32.000 mark. Za perutnino samo se je dobilo 110.000 mark. Prirastek od lanskega leta (74.000) znaša 36.000 mark. Ta napredek v produkciji nam daje še boljšega upanja. Predsednica pravi končno, koliko bi se dalo toriti na deželi, ker roma še v tem času v Nemčiji 180 milijonov za perutnino v tujino.

Med brati in sestrami.

Iz Idrije. V zadnji številki »Naše Moči« sem bral, kako neki manipulirajo odborniki bratovske skladnice, pri kateri so že več let socialni demokrati, s slanino, da je ista v bratovski skladnici ravno tako draga kakor po drugih prodajalnah, od neke strani sem slišal

(koliko je na tem resnice, ne morem potrditi), da menda Kristan kupuje vso slanino za njegov konsum in da potem šele odborniki bratovske skladnice od Kristanovega konsuma kupujejo slanino, potem pa ni čudno, da je slanina v bratovski skladnici tako draga, kajti konsum mora tudi iskati svoj dobiček, pa naj si bode tale govorica res ali ne, oglejmo si, kako so delali tile možicelni s slanino v letu 1905., potem se nam ne bode zdelo čudno, kako da je tako draga, ako se res toliko zavaga. Od leta 1904. je ostalo slanine 312 kg, v letu 1905 so je kupili 8139 kilogramov z zaboji vred, za zavaganje so odbili, kakor prejšnja leta 2 odstotka, to je 162 kilogramov, 21 zabojev je tehtalo 147 kg, torej je bilo za oddati 7830 kg slanine, oddalo se je je članom (po izkazu) le 7440 kg, torej primanjkljaj 390 kg slanine; kje iskati primanjkljaj, po-vejte g. Tutula.

In surova beseda je resnica postala. Pred dvema letoma je pri občinski proračunski seji vprašal zastopnik virilista krščanskega gospodarskega društva, gospoda župana, kako je to, da je proračunjeno za leto 1906 namestnemu učitelju g. Dragotinu Lapajnetu le 2.000 kron, ko je vsem drugim namestnim učiteljem proračunjeno 2.632 kron, je odgovoril župan, zato ker ti-le namestni učitelji nameravajo letos iti skušnjo delati, kar pa g. Dragotin Lapajne tega letos še ne namerava, in nato reče zastopnik krščanskega gospodarskega društva: a ja, to si letos še ne upa izdelati izkušnje g. Lapajne, in sedaj pa kakor strela skoči pokonci g. Dragotinče in zavpije: kaj pa vam mar, surovec, in letos se je pokazalo, da surova beseda ni bila laž, preteklo je tri leta, ko je podučeval g. Dragotinče kot suplent na mestni realki in letos je kar natihoma odstopil, ker se v resnici tudi letos ni upal izdelati izkušnje.

Kako so si liberalci vzgojili svoje otroke. Ni dolgo tega, ko je neki rudar, seveda pristen liberallec, se sprehajal po mestu s svojo ne dolgo omoženo hčerjo, kar zazvoni zvon v cerkvi ter naznanja angeljevo češčenje; mož se po starem odkrije na kar mu reče hči: Oče pokrite se, da se ne prehladite, in mož se molče pokrije. Takšna je nova liberalna prostomiselnost, ko še oče ne sme narediti v pričo svoje hčere po svoji misli.

Promet krščanskega gospodarskega društva v Idriji v mesecu septembru. Sprejemki: za blago 8.851 K 99 vin., na deležih 29 K, na vpisnini 2 K; skupaj 8.882 K 99 vin. Izdatki: za blago 8.080 K 09 vin., voznino 205 K 23 vin., užitnina 148 K 63 vin., upravni stroški 194 K 08 vin., razno 1 K 66 vin.; skupaj 8.629 K 69 v. Toraj promet: 17.512 K 68 vin.

Koroško. »Štajerc« z dne 22. septembra takole piše o gosp. Alojziju Hutterju: »Pobiral je volivne listke in jih popisal z imenom orglarja »Grafenauer«, brez da bi imel za to dovoljenje od strani volivcev. To je po današnjih postavah čisto navadna sleparija. Zato je bil Hutter obsojen na 50 K globe, odnosno tri dni zapora in na povrnitev sodnijskih stroškov. Poleg tega se mu je vzela za šest let volivna pravica. Ha-ha-ha — lepe agitatorje je imel Grafenauer, lepi »duhovniki resnice« so ti koroški tički.« Tej obsodbi, ki jo zdaj »Štajerc« kot nekaj posebnega iz Koroškega trobi po svetu, bi mi mogli več drugih bolj interesantnih povesti in razsodb o zadnjih volitvah ponuditi »Štajercu« v pomislek, povesti o hujškah, ki so bili tudi toženi in po koroški justici tudi — oproščeni. Za zdaj samo to. Borovlje so, kakor je naš list že opetovano poročal, najbolj zagrizeno nemkutarsko gnezdo v Rožu. Glavno vlogo pri vseh internacionalnih prireditvah igra že iz Roža nam znani Simon Riger, ki se je zdaj v Borovljah povspel do mesta glavnega ravnatelja »I. koroške železne in jeklene družbe«. Ta družba je jako bogata in ima v Borovljah, Bajdišah in Podlublju več hiš. V eni je c. kr. sodnija, v drugi pa je sodnik dobil svoje stanovanje. Prejšnji sodnik g. Filaferrero je bil 18 let v njem, ko pa je šel v zaslužni počitek in ni imel z juristarijo nobenega opravka, moral je čez nekaj časa narediti prostor novemu sodniku Matzelnu, dasi bi ta gospod lahko stanoval drugje, kakor je n. pr. g. Emil Wudich, za katerim še vedno žaluje ljudstvo, kot pravemu, delavnemu in nepristranskemu sodniku. To samo na sebi ni nič hudega, da, celo nekaj navadnega je, ljudstvo pa vendar kima in povprašuje, zakaj se ne postavi lastno sodnijsko splotje v Borovljah, kakor ga imajo po drugih krajih. In če gledamo, kako se je postopalo z Riegerjem pri koroški sodniji, bi skoro dali ljudstvu prav. Ta gospod je proti volji delavcev pisal Seifritza na listek, dal jim je že napisane glasovnice v zaprtih kuvertih, obljubil vsake-

mu volivcu »doppelt Schicht«, in pred volitvijo vse pod njegovo komando delujoče delavce poklical še v pisarno, da pogleda če ni kaj izpremenjeno: teroriziral jih je tudi na volišču, zunaj je stal on in vsakemu branil izstop, notri pa je imel svojega zaupnika Krena. Tožen, plačal je delavcem zopet 4 krome za zamujen predpoldan — in sodnija je vstavila proti njemu nadaljno postopanje, ker ni našla nič protipostavnega! Štajerski klafač, tu imaš tudi nekaj o hujskanju, le priobči, da tudi tvoji bralci zvedo enkrat malo resnice iz Koroške.

Krvoses kapitalizem.

Kako se socialni demokratje zabavajo. Jutlandsko socialno-demokratsko glasilo piše o zabavi sodrugov in sodruginj na mednarodnem socialističkem kongresu v Stuttgartu. Osebito galantni Francozi in Italijani so bili neutrudljivi, ko so vodili dame h karuslju. Uboge dame sicer niso znale francoščine, a kljub temu so se prav dobro razumeli po posredovanju karuslja, ki je vozil tako hitro, da so se dame morale naslanjati na svoje gospode. Ko sta se peljala prvič okrog, jo je držal gospod še za roko, ko je vozil drugič, je že ovil roko okoli života in tretjič je pa dobil prvi poljub. Slavnost je trajala še dolgo, ko je odbila ura polnoči. Ljubavni parčki so se izprehajali po vrtu, okoli miz pa so doneli živio-klici. Velik črnolisa Italijan z dolgo brado je dvignil natakario na mizo, nakar so ji peli in jo slavili kot novo boginjo svobode z marseilaiso. Švedi so pili bratovščino z vsemi narodi. Rusi so sedeli tiho zase in so pili. In koliko ti popijejo ti ljudje! Stari Vikinci bi se obrnili v grobu, če bi bili to videli! Vino je teklo povsod v celih rekah, a na na ruski mizi je bila reka podobna Visli ali pa Volgi. Samoobsebi umevno, da niso zaostajali tudi Nemci in Angleži. Krasno! Timboli, ker so žrli voditelji, tu zbrani za krvavo prislužene in organizaciji odtrgane delavske krajcarje.

Somišljeniki in somišljenice, v nedeljo 6. oktobra vsi na veliko ljudsko veselico pevskega društva „Ljubljana“.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustnovljeno let 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
Prej g. Jos. Černe.

Podružnica Resljeva cesta št. 2
Prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu
priporočata svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter zastorjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip — Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šelenburgove ulice št. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

AUSTRO = AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobiti, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Kmetelca
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Šahovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg št. 10

Priporočata svojo **trgovino s klobuki in čevlji**

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene